

Provinciale Staten van de Provincie Fryslân
Postbus 20120
8900 HM LEEUWARDEN

Leeuwarden, 13 juli 2016
Verzonden,

Ons kenmerk : 01330363
Afdeling : Stêd en Plattelân
Behandeld door : N.G. Kistemaker / (058) 292 85 26 of n.kistemaker@fryslan.frl
Uw kenmerk :
Bijlage(n) : 1. Moties en toezeggingen naar aanleiding van interpellatiedebat REC dd. 24 februari 2016;
2. Memo toelichting effecten schoorsteenverhoging;
3. Memo vervolg continue dioxinebemonstering;
4. Rapport ODRA; Emissieonderzoek dioxinen en furanen bij Omrin Reststoffen Energie Centrale te Harlingen tijdens het opstarten van de afvalverbrandingslijn, d.d. 21 t/m 26 april 2016;
5. Memo toelichting reststoffenrecirculatie;
6. Brief ILT.

Onderwerp : Informeren stand van zaken verbetervoorstellen REC

Geachte Statenleden,

Inleiding

In oktober 2015 is een verhoogde uitstoot van dioxine bij de REC geweest. Dit is veroorzaakt door een storing.

Op 24 februari jl. is daarover een interpellatiedebat gevoerd, waarbij een aantal moties is aangenomen en toezeggingen zijn gedaan. Samengevat gaat het om het volgende:

1. Voortzetting continue dioxinemetingen;
2. Onderzoek mogelijke verbeteringen in de vergunning en installatie;
3. Initiatief nemen verhogen schoorsteen;

In bijlage 1 zijn de moties en toezeggingen volledig weergegeven.

Op 4 april jl. hebben wij u in een brief op de hoogte gesteld van de stand van zaken. Daarbij hebben wij u geïnformeerd over de stappen die toen waren gezet en de stappen die nog zouden worden gezet. Tussentijds hebben wij u op de hoogte gehouden van relevante ontwikkelingen.

In deze brief willen wij u informeren over de stand van zaken op dit moment. Om een volledig beeld van het geheel aan (nog te nemen) stappen te schetsen, betreft dit deels een overlap met zaken waarover u eerder bent geïnformeerd.

Overleggroep

Naar aanleiding van een verhoogde dioxine-emissie in oktober 2015 bij de REC Harlingen is begin 2016 een Overleggroep van start gegaan, die bestaat uit vertegenwoordigers van de provincie Fryslân, de gemeente Harlingen, de FUMO, uit individuele leden van de begeleidingsgroep (de heren Arkenbout, Polhuis en Vollenbroek), Omrin (vanaf Fase-2) en vanaf april 2016 onder voorzitterschap van de heer Haenen van de GGD.

Bij de aanpak van de Overleggroep zijn verschillende fases te onderscheiden.

Fase-1

In eerste instantie heeft de Overleggroep zich gericht op de analyse van de oorzaken van de verhoogde dioxine-uitstoot (Fase-1).

Fase-1 is afgerond met een gezamenlijke analyse die vervolgens naar buiten is gebracht. Wij hebben u daarover eerder uitgebreid geïnformeerd.

Fase-2

Vervolgens is deze Overleggroep aan de slag gegaan om te komen tot een pakket van maatregelen om de installatie verder te verbeteren en nog veiliger te maken, om de kans op en mogelijke effecten van storingen te beperken (Fase-2). De Overleggroep is voor deze fase uitgebreid met Omrin/REC en waar nodig zijn externe adviseurs geraadpleegd.

In deze fase is uitwerking gegeven aan de bevindingen uit Fase-1, maatregelen die gevraagd zijn bij de last onder dwangsom (Ongewone voorvallen, art 17 Wet milieubeheer) en de moties die door de gemeenteraad en Provinciale Staten zijn aangenomen.

De Overleggroep heeft bij de uitwerking in Fase-2 een onderscheid gemaakt tussen maatregelen die tijdens de onderhoudsstop in april 2016 konden worden uitgevoerd (Fase-2A) en maatregelen waarvoor nader onderzoek nodig is (Fase-2B).

Fase-2A

Fase-2A is voor de onderhoudsstop afgerond en een aantal verbeteringen zijn in de onderhoudsstop gerealiseerd. De belangrijkste verbeteringen in deze fase zijn:

1. De inbouw van een alarmering voor het zeker stellen van de 'actief kooldosering', zodra de installatie in bedrijf wordt gesteld en afval wordt verbrand. Het effect hiervan is dat wordt voorkomen dat dioxine en zware metalen in het milieu terecht komen. Deze maatregel is uitgevoerd en in werking.
2. Het aanpassen van de besturing voor de ID-fan en het dubbel uitvoeren van de frequentie-regelaar (vermogensregelaar) van de ID-fan, waardoor altijd reservecapaciteit beschikbaar is in het geval van een technische storing met de ID-fan. De aanpassing van besturing van de ID-fan is uitgevoerd in april 2016. Het dubbel uitvoeren van de frequentieregelaar verkleint de kans dat vuur ongecontroleerd kan smeulen op het verbrandingsrooster. Het effect van deze maatregel is dat wordt voorkomen dat onnodig dioxines kunnen ontstaan. Deze maatregel is in ontwerp genomen en staat voor de eerstvolgende onderhoudsstop in 2017 gepland (rond april / mei).

3. Het uitbreiden van de stofmeting in de schoorsteen waarbij het meetbereik wordt verhoogd naar 200 mg/Nm³ (moet minimaal 150 mg/Nm³ kunnen aantonen). Het effect van deze maatregel is dat eventuele hogere stofemissies bij storingen betrouwbaar gemeten kunnen worden. Deze maatregel is in maart 2016 uitgevoerd en in werking.
4. Een aanpassing van het automatische spoelprogramma voor het ontsteken van de opstookbranders, waardoor de spoellucht altijd door het doekenfilter wordt geleid en het eventueel aanwezige stof in de installatie wordt afgevangen. Het effect hiervan is dat in het geval zich onverhoopt nog dioxinen gebonden hebben aan stof, dit door het doekenfilter wordt afgevangen waardoor het niet via de schoorsteen in het milieu komt. Deze aanpassing is na de onderhoudsstop van april 2016 getest en succesvol gebleken. Deze stap is dan ook in het nieuwe opstookprogramma opgenomen.
Opmerking: de hier omschreven maatregel heeft betrekking op het afvangen van stof voor het doekenfilter. Deze test is succesvol verlopen. Het stof dat in april 2016 vrijkwam bij het opstarten, betrof stof dat zich achter het doekenfilter in de installatie had ophoopt. Daar zijn inmiddels ook maatregelen voor getroffen (zie verder onder 4 a).

Verdere aanpassingen bij het op- en afstoken zijn meegenomen in Fase-2B (onder 4a en 4b).

Fase-2B

De Overleggroep is vervolgens meerdere keren bij elkaar geweest om in Fase-2B de mogelijkheden voor volgende verbeteringen te onderzoeken. In eerste instantie is geïventariseerd welke (potentiële) verbetermogelijkheden er bij de REC zijn. Daarbij is enerzijds gekeken naar (technische) maatregelen, die effect hebben op en/of inzicht geven in emissies, immissies, storingen en effecten bij storingen. Anderzijds is gekeken naar aspecten zoals communicatie en vergunningverlening, toezicht en handhaving.

De volgende (hoofd)onderwerpen zijn daarbij naar voren gekomen:

1. Verhogen schoorsteen;
  - a. Effecten op de immissie van verzurende stoffen;
  - b. Verkenning in hoeverre verhoging haalbaar is;
2. Vervolg continue dioxinebemonstering;
3. Metingen immissie zoutzuur directe omgeving;
4. Onderzoeken verbetermogelijkheden;
  - a. Schoonmaken installatie;
  - b. (Deels) buiten gebruik stellen van de opstartleiding / bypass over het doekenfilter;
  - c. Reststoffenrecirculatie;
  - d. Polynoom; berekening temperatuur;
  - e. Bemonstering digestaat;
5. Communicatie;
6. Vergunningverlening, toezicht en handhaving.
  - a. Onderzoek ILT;
  - b. Rapportage Omrin op basis van milieuvergunningvoorschrift 4.2.5;
  - c. MER-evaluatie.
  - d. Aanpassen vergunning en toezichtplan.
7. Luchtkwaliteitsonderzoek.

De stand van zaken bij deze onderwerpen wordt in het navolgende toegelicht. Overigens wordt opgemerkt dat het luchtkwaliteitsonderzoek een al lopend traject betreft, dat wordt begeleid door de Begeleidingsgroep.

Ad 1. Verhogen schoorsteen

De Overleggroep heeft onderzoek gedaan naar de mogelijkheid van het verhogen van de schoorsteen van 44 m naar 70 m. Deze schoorsteenhoogte is gebaseerd op het MER, waarin een schoorsteenhoogte van 70 m als één van de drie alternatieven is doorgerekend én het feit dat de schoorsteen in de huidige situatie (waaronder de fundering) ook zonder verdere aanpassingen tot deze hoogte kan worden gerealiseerd. Deze verhoging zou daardoor in principe relatief snel kunnen plaatsvinden. De Overleggroep stelt om deze redenen voor de schoorsteen zo snel mogelijk tot 70 m te verhogen. De wens om de schoorsteen snel te verhogen wordt verder versterkt doordat de resultaten van de verhoging dan ook kunnen worden meegenomen in het luchtkwaliteitsonderzoek dat in het najaar van 2016 zal worden gestart. Dan zal ook blijken of met een verhoging tot 70 m de ervaren hinder is weggenomen c.q. tot een aanvaardbaar niveau is teruggebracht.

De Overleggroep realiseert zich dat het voorgaande mogelijk te positief is geschetst, maar spreekt de hoop uit dat de besluitvorming over het verhogen snel zal plaatsvinden, procedures snel kunnen worden doorlopen en vervolgens de fysieke verhoging spoedig zal zijn gerealiseerd.

Bij het vergelijken van beide schoorsteenhoogten is enerzijds gekeken naar de effecten die dit met zich meebrengt voor de immissie van verzurende stoffen. Anderzijds hebben er gesprekken met (belangen)organisaties en andere betrokkenen plaatsgevonden naar de haalbaarheid van de geschetste verhoging.

1 a. Effecten op de immissie van verzurende stoffen

Door de Overleggroep is onderzocht welke effecten het verhogen van de schoorsteen heeft op de immissie van verzurende stoffen (HCl, SO₂, NO_x en HF). Deze berekening is gedaan voor de situatie waarbij een storing optreedt in combinatie met de meest slechte weersomstandigheden. In die zeldzame situatie kunnen de hoogste concentraties worden verwacht. Deze concentraties zijn getoetst aan gezondheidkundige voorlichtingswaarden (VRW). Bij overschrijding hiervan zijn lichte gezondheidsklachten te verwachten.

De Fumo heeft hiervoor, in samenwerking met adviesbureau Witteveen+Bos, een memo opgesteld en verspreidingsberekeningen bij de verschillende schoorsteenhoogten uitgevoerd (zie verder bijlage 2 A tot en met 2 F).

Voor de goede orde: deze berekeningen zijn uitgevoerd voor een storing waarbij de geëmitteerde lucht niet via het doekenfilter werd geleid. Nu het doekenfilter ook tijdens storingen zal worden gebruikt, zal de situatie in de praktijk beter zijn dan in het bij het onderzoek geschetste beeld bij beide schoorsteenhoogten.

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat onder normale bedrijfsomstandigheden wordt voldaan aan de emissie-eisen (HCl zit voor het jaargemiddelde tegen de grens van de vergunde waarde aan).

Bij de huidige schoorsteenhoogte van 44 m wordt bij een storing, waarbij alle rookgasonderdelen uitvallen in combinatie met de meest ongunstige weersomstandigheden, voor HCl de voorlichtingswaarde (VRW HCl; 2,7 mg/m³) niet overschreden. Bij een storing, waarbij alle

onderdelen uitvallen en waarbij alle zuren vrijkomen (HCl, NO_x, SO₂, HF), in combinatie met de meest ongunstige weersomstandigheden, wordt de VRW-waarde voor HCl (2,7 mg/m³) evenmin overschreden.

Wel worden in dat geval (indien de berekende concentraties van alle vrijkomende zuren worden gesommeerd) de ten opzichte van HCl strengere VRW-waarden voor NO_x (1 mg/m³) en SO₂ (1mg/m³) enkele uren per jaar overschreden in de nabije omgeving van de REC en aan de kant van de Waddenzee”.

Op de potentieel overschreden plaatsen bevinden zich – op dit moment - geen bedrijven. Incidenteel zouden zich daar in principe wel mensen kunnen bevinden, bijvoorbeeld een droogvallend schip onder de kust. Op bijgevoegde plot (bijlage 2 C) is aangegeven om welke plaatsen het (potentieel) gaat. Deze situatie zal zich qua meteorologische omstandigheden gedurende maximaal 10 uur per jaar voordoen, wanneer er in die uren ook sprake zal zijn van een storing. Statistisch gezien is deze kans uiterst klein.

Bij een schoorsteenhoogte van 70 m is de kans dat er overschrijdingen van de VRW plaatsvinden nog verder afgenomen (verwaarloosbaar of nihil).

De verspreidingsberekeningen bij beide schoorsteenhoogten zijn in excel uitgewerkt. De visuele weergave hiervan is in bijlagen 2 D en E opgenomen evenals een overzicht waarin de percentages toe- of afname zijn weergegeven (bijlage 2 F). Uit deze weergaven kan worden afgeleid dat de situatie aan de normen voldoet bij 44 m en nog ruimer voldoet bij een schoorsteenhoogte van 70 m.

Op basis van opmerkingen uit de omgeving wordt opgemerkt, dat er bij de huidige schoorsteenhoogte én onder bepaalde omstandigheden in de (directe) omgeving van de REC soms hinder wordt ervaren ('zure, prikkelende lucht'). Bij een schoorsteenhoogte van 70 m zal dit niet meer (of in het uiterste geval: zeer sporadisch) voorkomen.

Samengevat kan op basis van het bovenstaande worden geconcludeerd dat een verhoging van de schoorsteen tot een verbetering van de immissie van verzurende stoffen bij zowel normaal bedrijf als tijdens storingen zal leiden. Overigens is dat niet verrassend, aangezien een hogere schoorsteen in principe altijd tot een verbetering van de immissies leidt. Daarnaast hebben meerdere omwonenden en belangenorganisaties nadrukkelijk de wens geuit de schoorsteen te verhogen. Dit mede, omdat er verschillende interpretaties leven bij wat de zogenaamde virtuele schoorsteen(hoogte) precies inhoudt en daardoor de virtuele schoorsteen als zodanig verschillend wordt ervaren. Dit 'maatschappelijk' geluid versterkt de wens om de mogelijkheden voor een verhoging te onderzoeken c.q. een schoorsteenhoogte van 70 m te bevorderen en hiermee verbetering van de situatie te realiseren.

1 b. Verkenning in hoeverre verhoging haalbaar is

Op 20 en 27 juni heeft gedeputeerde Schrier gesprekken gevoerd met de Waddenvereniging, Omrin, de groep Sarolea en de Begeleidingsgroep. Afvaloven Nee heeft een gesprek nog in beraad. Doel van de gesprekken is een verkenning naar de mogelijkheden om de schoorsteen te verhogen, vanuit een technisch, maatschappelijk en wettelijk oogpunt.

De huidige schoorsteen voldoet aan de verleende vergunning, in dat opzicht is er geen aanleiding de schoorsteen te verhogen. Desondanks is de veronderstelling dat een hogere pijp bijdraagt aan de maatschappelijke rust in Harlingen en omgeving.

De tot op heden gevoerde gesprekken (vier) laten zien dat deze veronderstelling breed gedeeld wordt. Er is (nog) geen partij die zich tegen een verhoging van de schoorsteen heeft

uitgesproken. Wel acht de groep Sarolea het noodzakelijk dat een gedegen onderzoek plaatsvindt naar kustlijnfumigatie en de invloed van de windturbines in de nabijheid van de REC. Zij zijn van mening dat je alleen dan kunt bepalen hoe groot het effect is van een verhoging van de pijp.

De bevindingen uit de gesprekken met de maatschappelijk betrokken organisaties zullen worden voorgelegd aan de gemeenteraad van Harlingen, zodat daar nog eens gesproken kan worden over de schoorsteenverhoging. Daarnaast zal nog een gesprek met het ministerie van I&M plaatsvinden in het kader van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (BARRO).

Ad 2. Vervolg continue dioxinebemonsteringen

Sinds augustus 2015 vindt in de pijp van de REC voor een periode van één jaar een continue dioxinebemonstering plaats. Zowel Provinciale Staten als de gemeenteraad van Harlingen hebben aangedrongen op voortzetting van deze continue bemonstering. De Begeleidingsgroep heeft een advies uitgebracht waarin ook zij voortzetting aanbeveelt. Een voorbereidingsgroep bestaande uit een vertegenwoordiger van de provincie, FUMO, gemeente, Omrin en de GGD heeft een evaluatie uitgevoerd of en hoe de continue bemonstering kan worden voortgezet en haar bevindingen aan de Overleggroep voorgelegd.

De Overleggroep heeft gekozen voor voortzetting van de continue dioxinebemonstering voor in eerste instantie één jaar. Belangrijke doelstelling hierbij is het meten van het effect van de doorgevoerde en door te voeren maatregelen bij de REC. Dit levert een bijdrage aan het gewenste vertrouwensherstel naar de burgers voor wat betreft de luchtkwaliteit in Harlingen. Aan de voortzetting stelt ze een aantal randvoorwaarden, zoals het nadrukkelijk gezamenlijk blijven optrekken en het duidelijk maken van de juridische (on)mogelijkheden. Afgelopen jaar is vrij breed een beeld gevormd, dat de provincie zou kunnen handhaven bij een geconstateerde verhoogde waarde. Daarom heeft de FUMO de handhavingsmogelijkheden uitgewerkt. De kernboodschap is dat als er een verhoogde waarde wordt gemeten, dit niet betekent dat de provincie handhavend kan optreden. De meetresultaten zelf, hebben geen juridische status, omdat de methode (nog) niet geaccrediteerd is. De resultaten kunnen wel aanleiding geven om nader onderzoek bij de REC te doen. Tijdens dit onderzoek kunnen andere zaken aan het licht komen, waarop de provincie wel kan handhaven.

Officiële besluitvorming door het college van Gedeputeerde Staten en het college van burgemeester en wethouders vindt na het zomerreces plaats. Vooreerst is ingestemd met een voortzetting van drie maanden, zodat de continue dioxinebemonstering na 1 augustus voortgezet wordt.

Voor uitgebreide informatie verwijzen wij u naar de bijgevoegde memo (bijlage 3), resultaat voorbereidingsgroep Vervolg continue dioxinebemonstering, die door de Overleggroep is geaccordeerd, met de daarbij behorende memo van de FUMO, Normenkader en handhavingsmogelijkheden.

Ad 3. Metingen immissie zoutzuur directe omgeving

In de onderzoeksoepzet van het Luchtkwaliteitsonderzoek (LKO) was een zoutzuuronderzoek opgenomen. Omdat het LKO vertraging opliep als gevolg van een noodzakelijke Europese aanbestedingsprocedure, is het onderdeel van de zoutzuurmetingen naar voren gehaald omdat hierover zorgen zijn. De GGD Fryslân heeft dit opgepakt. Zij werkt aan een plan van aanpak, dat met alle betrokken partijen besproken gaat worden. Uiterlijk 1 oktober 2016 start de uitvoering van het onderzoek.

Ad 4. Onderzoeken verbetermogelijkheden

- a. Schoonmaken installatie voor het opstoken;
- b. (Deels) buiten gebruik stellen van de opstartleiding / bypass over het doekenfilter;
- c. Reststoffenrecirculatie;
- d. Polynoom; berekening temperatuur;
- e. Bemonstering digestaat.

In opdracht van de provincie heeft de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) eind april een onderzoek bij de REC uitgevoerd naar de emissie van dioxinen en furanen tijdens het opstarten van de afvalverbrandingslijn. De bevindingen van de ODRA zijn betrokken bij het onderzoek naar de verbetermogelijkheden onder 4 a en 4 b. Het rapport van de ODRA is als bijlage 4 opgenomen.

4 a. Schoonmaken installatie

Gebleken is dat zich stof ophoopt wanneer de installatie de REC in bedrijf is. Deze ophoping van stof vindt ook plaats in het installatiegedeelte na het doekenfilter. Het gedeelte voor het doekenfilter werd na een stop van de afvalverbranding al schoon gezogen door een gespecialiseerd bedrijf. Nu is gebleken dat ook stof ophoopt achter het doekenfilter zullen voorzieningen (aanbrengen mangaten) worden getroffen om ook dit onderdeel van de installatie na een stop te reinigen.

4 b. Opstartleiding / bypass

Bij op- en afstook werd de opstartleiding / bypass gebruikt. Dit is een omleiding om het doekenfilter. Ook voor enkele storingssituaties is deze omleiding aanwezig. Het gebruik hiervan is vergund, maar gebleken is dat hier technische aanpassingen mogelijk zijn die leiden tot verbetering van de emissies.

Het gebruik van de opstartleiding / bypass (verder: opstartleiding) is inmiddels veranderd. Voor het spoelen, op- en afstoken en bij storingen wordt de *opstartleiding* niet langer gebruikt. Alleen in geval van dreigende oververhitting van het doekenfilter (temperatuur boven de 210 °C) wordt de *opstartleiding* gebruikt. In de praktijk heeft deze situatie zich echter nog nooit voorgedaan bij de REC en de kans hierop is te verwaarlozen.

Technisch bekeken is er geen belemmering om de *opstartleiding* geheel buiten gebruik te stellen. Op dit moment maakt de *opstartleiding* echter onderdeel uit van de bepalingen vanuit de verzekering en vanuit brandpreventie. Met de betrokken partijen wordt onderzocht of dit nog langer nodig is. Wanneer (een van) beiden niet instemmen of wanneer instemming gepaard gaat met onevenredige aanvullende maatregelen zal de *opstartleiding* alleen voor 'boven de 210 °C' als omleiding / bypass worden aangehouden. Verwacht wordt dat hierover voor het eind van dit jaar duidelijkheid zal zijn.

Op dit moment is / wordt het systeem zo ingesteld dat de klep van de *opstartleiding* pas open gaat boven de 210 °C. Uit het systeem is terug te lezen wanneer de klep geopend is geweest.

Door het buiten gebruik stellen van de *opstartleiding* en deze alleen nog als noodvoorziening / bypass aan te houden en in combinatie met het schoonmaken van de installatie na het doekenfilter tijdens de geplande onderhoudstops én met in eerdere fases vastgestelde maatregelen, is de kans op verhoogde stofemissie aanzienlijk afgenomen. En daarmee ook kans op emissie van dioxines, aangezien deze in hoofdzaak stofgebonden zijn.

4 c. Reststoffenrecirculatie

Reststoffenrecirculatie is een 'werkwijze' waarbij reststoffen van het rookgasreinigingsproces opnieuw worden toegepast c.q. recirculatie van reststoffen plaatsvindt.

Het hoofddoel van de reststoffenrecirculatie is een robuustere bedrijfsvoering van de rookgasreiniging met minder kans op piekbelastingen. De emissies zullen er niet of nauwelijks door afnemen (en niet toenemen). Voor een uitgebreidere toelichting wordt verwezen naar bijlage 5.

De ervaringen met deze methode (b)lijken in de praktijk wisselend te zijn. Of reststoffenrecirculatie bij de REC goed toepasbaar is en of de voordelen (zoals afname van het gebruik van hulpstoffen als bijvoorbeeld bicarbonaat) van deze aanpassing opwegen tegen mogelijke nadelen (zoals een hoger energieverbruik) zal in de tweede helft van 2016 door Omrin worden onderzocht. Daarbij zal ook de expertise van de heer Wandschneider worden betrokken.

4 d. Polynoom; berekening temperatuur

De wijze waarop de verbrandingstemperatuur wordt berekend, welke (temperatuur)gegevens daar wel of niet voor zijn vereist en wel of niet beschikbaar zijn gesteld, heeft al langere tijd de aandacht. Ook binnen de Overleggroep is daar uitvoerig over gesproken. Daarnaast maakt de temperatuurmeting deel uit van een zaak die op dit moment bij de rechtbank loopt. Naar verwachting zal de rechtbank in de loop van dit jaar uitspraak doen. Inmiddels heeft Omrin aangegeven bereid te zijn een verificatiemeting van de polynoom te laten uitvoeren. Dit zullen zij laten doen nadat de rechter uitspraak heeft gedaan.

4 e. Bemonstering digestaat

De Begeleidingsgroep heeft geadviseerd om monsters te nemen van het digestaat en (als dat aangeboden wordt) rioolslib en dat te laten analyseren op het chloorgehalte. Daarnaast acht de Begeleidingsgroep het raadzaam dergelijke monsternemingen periodiek en onaangekondigd uit te (doen) voeren.

De Overleggroep heeft dit advies gedeeltelijk overgenomen en laat het digestaat éénmalig bemonsteren en analyseren op het chloorgehalte en het gehalte aan gehalogeneerde organische verbindingen, uitgedrukt in chloor.

De bemonstering van het digestaat heeft inmiddels plaatsgevonden. De resultaten van de analyse worden op korte termijn verwacht en zullen aan de Begeleidingsgroep beschikbaar worden gesteld.

Ad 5. Communicatie

Het communicatieprotocol tussen Omrin, gemeente Harlingen en de provincie Fryslân heeft als doel proactief, transparant en snel informatie te verschaffen over de REC aan inwoners

van Harlingen en omstreken, omliggende bedrijven, betrokken instanties en overige belanghebbenden. Het gaat hierbij om alle zaken die afwijken van de reguliere bedrijfsvoering en de bepalingen in de vergunningen, zoals incidenten en ongewone voorvallen waarbij sprake is of kan zijn van invloeden op de omgeving, mens en milieu. Daarnaast heeft het protocol als doel om te zorgen dat alle drie partijen elkaar goed en tijdig informeren waardoor alle drie de partijen snel hun verantwoordelijkheden en taken op kunnen pakken.

De voorvallen van oktober vorig jaar waren aanleiding het communicatieprotocol aan te scherpen. In de herziene versie worden onduidelijkheden in afspraken weggenomen en is de terminologie in overeenstemming gebracht met die in de vergunning. Na de zomer 2016 volgt nog een onderzoek onder de Harlinger bevolking of het communicatieprotocol in deze vorm volledig aansluit aan haar wensen of dat er nog nadere bepalingen in opgenomen moeten worden.

Naast berichtgeving op haar website ('terstond') zal Omrin het aantal opstart- en afstookprocedures en hierbij behorende informatie meenemen in haar jaarverslag en in het rapport dat zij periodiek moet opstellen op basis van voorschrift 4.2.5.

Ad 6. Vergunningverlening, toezicht en handhaving

In de WABO-vergunning van de REC is bepaald welke activiteiten zijn toegestaan en onder welke voorwaarden deze activiteiten mogen worden uitgevoerd. Hierop wordt door de FUMO, namens de provincie als bevoegd gezag, toezicht uitgevoerd. Waar nodig wordt handhavend opgetreden. Het ministerie heeft daarbij vanuit interbestuurlijk toezicht een rol.

Vergunningen worden voor onbepaalde tijd afgegeven, maar er zijn in de praktijk meerdere redenen waarom vergunningen kunnen / moeten worden aangepast. Hierbij kan worden gedacht aan veranderende wet- en regelgeving, nieuwe of uitbreiding van activiteiten en een andere werkwijze. Bij de REC het laatste onder andere ook naar aanleiding en voor het borgen van verbeteracties. Naast verplichtingen bij de dagelijkse uitvoering van de activiteiten vloeien er ook vaak periodieke verplichtingen uit een vergunning voort voor de vergunninghouder. Ook kan een vergunde situatie een verplichting voor het bevoegd gezag met zich meebrengen.

6 a. Onderzoek ILT

De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) van het ministerie van Infrastructuur en Milieu heeft onderzoek uitgevoerd naar de wijze waarop de provincie Fryslân haar taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving bij de REC heeft uitgevoerd. Dit naar aanleiding van vragen van Kamerlid mevrouw Van Tongeren van Groen Links. Die vragen gingen over het oogluikend toestaan van een zogenoemde bypass bij de REC. De inspectie heeft gekeken of de provincie heeft gehandeld volgens de omgevingsvergunning van de REC, de landelijke regelgeving en het Friese toezicht- en handhavingbeleid.

Volgens de ILT heeft de provincie een uitgebreide procedure gevolgd bij de totstandkoming van de omgevingsvergunning van de REC. Daarin heeft ook de Afdeling bestuursrecht van de Raad van State een rol gespeeld. Onafhankelijke deskundigen hebben ten tijde van dat vergunningsproces geoordeeld dat de REC gebouwd is volgens de best beschikbare techniek.

De ILT stelt ook vast dat de toezichhouders en handhavers van de FUMO werken volgens het provinciaal beleid voor toezicht en handhaving. De lasten onder dwangsom naar aanleiding van de storting op 1 en 2 oktober 2015 zijn, zo stelt het ILT, daarvoor bewijs.

De brief van staatssecretaris Dijksma van 23 juni jl. is in bijlage 6 opgenomen.

6 b. Rapportage Omrin op basis van milieuvergunningvoorschrift 4.2.5

Voorschrift 4.2.5. van de Omgevingsvergunning van 5 oktober 2010 geeft aan:

Vergunninghouder dient één maal per vier jaar onderzoek te doen naar maatregelen om de aangevraagde daggemiddelde emissiewaarden ten aanzien van de componenten HF, SO₂, HCl, NO_x, stof, kwik en dioxinen en furanen verder te reduceren.

Op 23 juni 2016 heeft Omrin de vierjaarlijkse rapportage 'Onderzoek rookgasreiniging REC Harlingen' ingediend.

Het rapport beschrijft het onderzoek naar de mogelijkheden tot verdere reductie van de daggemiddelde emissiewaarden van de componenten: HF, SO₂, HCl, NO_x, kwik (Hg) en dioxinen/furanen. Daarnaast wordt in de verschillende hoofdstukken de performance van de rookgasreiniging (RGR) gegeven, de rookgasreinigingstechnieken per compartiment gegeven en wordt een beschrijving gegeven van de technische storingen in de periode 2012 tot en met 2015.

Tenslotte wordt ingegaan op de al doorgevoerde en de nog te nemen maatregelen ter voorkoming van storingen c.q. het verminderen van de milieueffecten en worden de conclusies en vervolgacties weergegeven.

De beoordeling van de rapportage zal direct na de vakantieperiode worden afgerond.

De in 4.2.5. door Omrin genoemde vervolgacties zijn door de Overleggroep meegewogen en meegenomen.

6 c. MER-evaluatie

De Fumo heeft vier bedrijven gevraagd offerte uit te brengen voor het uitvoeren van een Milieueffectrapportage (MER) - evaluatie van de REC Harlingen. Deze offerteverzoeken zijn op 19 mei jl. aan de betreffende bedrijven toegestuurd. In het offerte verzoek is gevraagd naar:

1. het uitvoeren van een MER-evaluatie zoals beschreven is in de considerans van de beschikking van de REC inclusief de in hoofdstuk 8 van de MER genoemde onzekerheden;
2. een aantal specifieke punten zo mogelijk passend binnen de reikwijdte van een MER evaluatie, mee te nemen. Deze specifieke punten zijn: de aanvoer van afval, is de installatie gebouwd zoals in de MER is beschreven, zijn de spoelmissies, start-stopmissies en stortingsemisies veranderd t.o.v. de uitgangspunten in de MER en in hoeverre kan in de MER evaluatie iets gezegd worden over de werking van de opstartleiding/bypass.
3. een voorstel te doen in relatie tot inspraakmogelijkheden, de wijze van aanpak en de bijbehorende kosten.

Bij het selecteren van de partijen aan wie een verzoek om offerte is gestuurd is gekeken naar ervaring met MER/MER evaluaties op het gebied van omgevingsvergunningen en of

een bureau voldoende body heeft. Voorafgaand aan de offertes zijn informerende gesprekken gevoerd met de kandidaten.

Voor de zomervakantie zal gunning van de opdracht aan een van de bureaus plaatsvinden. De planning is om eind 2016 de MER evaluatie op te leveren.

6 d. Aanpassen vergunning en toezichtplan

Het ligt in de verwachting dat de vergunning en mogelijk ook het toezichtplan worden aangepast naar aanleiding van veranderingen die worden aangebracht. Een later stadium zal uitwijzen of aanpassingen daadwerkelijk gewenst of noodzakelijk zijn.

ad 7. Luchtkwaliteitsonderzoek

Naast bovenstaande onderwerpen, heeft het LKO voortgang geboekt. Tijdens dit onderzoek wordt de luchtkwaliteit op leefniveau gemeten. Om tot een gedragen onderzoeksopzet te komen, is een Begeleidingsgroep in het leven geroepen, waarin verschillende belangenpartijen deelnemen die de bevolking vertegenwoordigen. De BG heeft geïnventariseerd welke onderzoeksvragen er leven en welke relevante onderzoeksrichtingen daar antwoord op kunnen geven. Dit heeft geresulteerd in een onderzoeksvoorstel van het RIVM dat door zowel het college van GS als van B&W is overgenomen..

Vanwege de geraamde kosten is een Europese aanbestedingsprocedure gestart. De GGD Amsterdam heeft zich als enige partij ingeschreven. Zij komen voor gunning in aanmerking. Dit heeft geleid tot een positief gunningsbesluit. Binnenkort kan een overeenkomst worden ondertekend, waarmee het onderzoek definitief aan de GGD Amsterdam wordt gegund. Uiterlijk 1 december 2016 start de uitvoering van het onderzoek.

Relatie afgeronde en lopende verbeteracties met moties en toezeggingen.

Met betrekking tot de aangenomen moties en toezeggingen merken wij het volgende op.

Voor het voortzetten van de continue dioxinebemonsteringen is een afgerond voorstel opgenomen. Aandachtspunt hierbij is nog dat de hiervoor benodigde financiën nog beschikbaar moeten komen. Wij zullen dit meenemen bij de tweede Berap.

Voor de goede orde merken wij op dat de continue dioxinebemonsteringen in het afgelopen jaar en ook in de komende periode zullen worden verricht in opdracht van de overheden.

Bij het inventariseren en uitwerken van (potentiële) verbeteracties zijn de in de motie aangedragen voorstellen allen meegenomen. In verschillende procedures, onder andere bij de Raad van State, is de REC als BBT (Best Beschikbare Techniek) aangemerkt. Na afronding van dit traject verwachten wij dat de REC – met in achtname van de huidige installatie – ruimschoots BBT zal zijn.

Gedeputeerde Staten heeft het initiatief genomen te bewerkstelligen dat de schoorsteen omhoog gaat. Wij verwachten in de tweede helft van dit jaar meer duidelijkheid te kunnen geven over de voortgang.

Tot slot.

Wij vertrouwen erop dat wij u voldoende hebben geïnformeerd. Zoals u hebt kunnen lezen zijn er de nodige verbeteracties uitgevoerd dan wel in gang gezet. Voor een belangrijk deel gaat het om verbeteracties die verder gaan dan op basis van wet- en regelgeving kan wor-

den verlangd c.q. die verder gaan dan op basis van de – ook door ILT als ‘adequaat’ beoordeelde -vergunning kan worden verlangd.

De Overleggroep gaat er vanuit dat met de uitkomsten van het tot nu toe gelopen integrale proces een belangrijke bijdrage wordt geleverd aan het winnen van vertrouwen en weg nemen van ongerustheid bij de Friese bevolking en die van de gemeente Harlingen in het bijzonder.

Wij zullen u op de hoogte blijven houden van de stand van zaken bij de verdere uitvoering van de verbeteracties alsmede ook van evaluatie van genomen maatregelen.

Gedeputeerde Staten van Fryslân,

J.A. Jorritsma, voorzitter

A.J. van den Berg, secretaris